

สภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์

The Performance State of free Education Provision in Non-formal and Informal Education District Centers in Buriram Province

สมร บำขุนทด¹

ดร. สุวรรณารักพานิชย์²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการ และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกระบบ และครูศูนย์การเรียนชุมชนที่มีต่อสภาพการดำเนินงานโครงการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็น ผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกระบบ ครูศูนย์การเรียนชุมชน จำนวน 292 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ F-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อันได้แก่ ด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน ด้านงบประมาณค่าหนังสือแบบเรียน ด้านการจัดระบบให้ยืมหนังสือแบบเรียน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และด้านงบประมาณกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกระบบและครูศูนย์การเรียนชุมชนที่มีต่อสภาพการดำเนินงานโครงการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน และด้านงบประมาณกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สภาพการดำเนินงาน, การจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย, ความคิดเห็น

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the performance state of free education provision in Non-formal and Informal education District centers in Buriram Province, and 2) to compare the opinions of administrators, non-formal volunteer teachers and community school teachers towards the performance state of free education provision in Non-formal and Informal education District centers in Buriram Province. The sample were 292 administrators, and volunteer teachers and community school teachers. The instrument used in this study was the 5-rating scale questionnaire. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, standard deviation, and the F-test. The statistically significant difference was set at .05 level.

The findings were as follows:

1. The performance state of free education provision in Non-formal and Informal education District centers in Buriram Province as a whole were at the “moderate” level. When each aspect was considered, it was found that textbook procurement, budget for buying textbooks, textbooks borrowing system, learners’ quality development activity management, and learners’ quality development activity budget were at “moderate” level, also.

2. The comparison of the opinions of the administrators, non-formal volunteer teachers, and community school teachers towards the program as a whole was not different. When each aspect was considered, it was found that textbooks procurement and learners’ quality development activity budget revealed were statistic significant difference at .05 levels.

Keywords : performance state, free education provision, opinions

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรค 1 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และจากนโยบายของรัฐบาลโดย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ข้อ 1.3 การลดค่าครองชีพของประชาชน ข้อ 1.3.1 กล่าวว่า “ให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี โดยสนับสนุน ตำราเรียนในวิชาหลัก จัดให้มีชุดนักเรียน อุปกรณ์การเรียนฟรี และสนับสนุนค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพื่อลดรายจ่ายต่างๆ ที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้ปกครอง โดยให้ดำเนินการตั้งแต่ปี 2552 และข้อ 3.1.4 กล่าวว่า “จัดให้ทุกคนได้รับการศึกษาฟรี ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรม ในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาคุณภาพเด็กเล็กในชุมชน”

จากนโยบายรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพโดยจัดสรรเงินอุดหนุน จำนวน 5 รายการ ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้นักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการหลักร่วมกับภาคี 4 ฝ่าย คือ ตัวแทนครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการนักเรียนและตัวแทนชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะดำเนินการบริหารจัดการค่าหนังสือแบบเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่วนค่าอุปกรณ์การเรียนและค่าเครื่องแบบนักเรียน สถานศึกษาจะมอบให้ผู้ปกครองหรือผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อเอง

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดำเนินการตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพโดยจัดทำโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี ซึ่งได้รับจัดสรรเงินอุดหนุน จำนวน 3 รายการ คือ ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือแบบเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยจัดสรรค่าหนังสือแบบเรียนให้สถานศึกษาร้อยละ 60 ของจำนวนนักศึกษา ส่วนอีกจำนวนร้อยละ 40 เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซื้อหนังสือแบบเรียนเป็นของตนเอง หรือใช้สิทธิยืมหนังสือเก่าที่เคยซื้อไว้แล้ว ส่วนค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดสรรให้ผู้เรียนทุกคน โดยมอบหมายให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัด เป็นผู้ดำเนินการ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์เป็นผู้ควบคุมดูแล ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาการจัดหาหนังสือแบบเรียนให้แก่ผู้เรียน มีการดำเนินการล่าช้า ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับหนังสือแบบเรียนช้า และในกระบวนการดำเนินการจัดซื้อ/จัดจ้างหนังสือแบบเรียน เจ้าหน้าที่ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และไม่มีผู้เข้าร่วมประมูลการจัดซื้อ/จัดจ้าง ส่วนการจัดระบบการให้ยืมหนังสือแบบเรียนก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาได้ดำเนินการตามนโยบาย แต่ในบางกิจกรรมต้องใช้เวลาในการดำเนินการ เช่น กิจกรรมการเรียนปรับพื้นฐาน การดำเนินงานเป็นแบบกระชั้นชิด และบางกิจกรรมต้องใช้สถานที่ และวิทยากรเฉพาะด้าน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Communication Technology : ICT) ซึ่งมีต้นทุนการดำเนินการสูง สถานศึกษาบางแห่งไม่ดำเนินการ หรือดำเนินการได้เฉพาะกับนักศึกษาบางกลุ่มเท่านั้น ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานโครงการดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนชุมชน ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 23 อำเภอ และเนื่องจากผู้บริหาร และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 23 คน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 55 คน

ส่วนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีจำนวนประชากรทั้งจังหวัด 458 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามวิธีของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ ขนาดความคลาดเคลื่อนร้อยละ.05 ได้กลุ่มตัวอย่างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำนวน 214 คน จากนั้นจึงหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในแต่ละอำเภอ โดยการเทียบสัดส่วนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของแต่ละอำเภอกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งหมด เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอแล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) รวมตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้ง หมดจำนวน 292 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีต่อสภาพการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี ของจังหวัดบุรีรัมย์ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน ด้านงบประมาณค่าหนังสือแบบเรียน ด้านการจัดระบบให้ยืมหนังสือแบบเรียน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และด้านงบประมาณกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยแบบสอบถามทั้ง 5 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยใช้สถิติ F-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียนมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมาคือด้านงบประมาณค่าหนังสือแบบเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุด คือด้านงบประมาณกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ดังแสดงในตาราง 1)

ตาราง 1 ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี ของผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในจังหวัดบุรีรัมย์

สภาพการดำเนินงาน	ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน			
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน	2.95	0.96	ปานกลาง	1
2. ด้านงบประมาณค่าหนังสือแบบเรียน	2.87	0.96	ปานกลาง	2
3. ด้านการจัดระบบให้ยืมหนังสือแบบเรียน	2.85	1.02	ปานกลาง	4
4. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	2.85	1.01	ปานกลาง	3
5. ด้านงบประมาณจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	2.82	1.04	ปานกลาง	5
รวมเฉลี่ย	2.87	0.93		

2. ผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน และด้านงบประมาณกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตาราง 2)

ตาราง 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปีของผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในจังหวัดบุรีรัมย์

สภาพการดำเนินงาน	ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานฯ						F
	ผู้บริหาร (n=23 คน)		ครูอาสา (n=55 คน)		ครูศูนย์ (n=214 คน)		
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน	2.43	0.83	2.74	0.97	3.05	0.95	6.07*
2. ด้านงบประมาณค่าหนังสือแบบเรียน	2.68	0.95	2.79	1.05	2.91	0.94	0.81
3. ด้านการจัดระบบให้ยืมหนังสือ แบบเรียน	2.72	1.05	2.69	0.99	2.90	1.03	1.07
4. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	2.59	0.99	2.69	0.94	2.92	1.02	1.99
5. ด้านงบประมาณค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	2.35	0.98	2.69	1.04	2.90	1.02	3.57*
รวมเฉลี่ย	2.55	0.88	2.72	0.96	2.93	0.92	2.58

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางที่ค่อนข้างมาเกือบจะอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x}=2.87$) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม พบผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน และกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลางที่ค่อนข้างมาในระดับพอใช้ ซึ่งอาจเป็นกระจุกสะทอนได้ว่าการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่ดีมากนัก จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาทั้ง 5 ด้านให้มีความชัดเจนและคล่องตัวในการดำเนินงานมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านงบประมาณการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดใน 5 ด้านที่ทำการศึกษา ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานในด้านอื่นๆ จนเกิดความล่าช้าไม่คล่องตัวในการดำเนินงานต่างๆ เช่น การบริหารจัดการในด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน และด้านงบประมาณค่าหนังสือแบบเรียน หากมีการจัดสรรงบประมาณที่ล่าช้าและมีงบประมาณอย่างจำกัด จะส่งผลให้การดำเนินการจัดหาหนังสือแบบเรียนล่าช้ายิ่งขึ้น กระทั่งไปถึงผู้เรียนและผู้สอนเพราะผู้เรียนจะได้รับหนังสือช้าไปด้วย ซึ่งผลการศึกษานี้ได้สอดคล้องกับผลการศึกษา

ของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษา ที่ 8 เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจราชการตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี ของหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัด (2553) ที่พบว่า สถานศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณซ้ำ งบประมาณค่าหนังสือแบบเรียนไม่เพียงพอ และสถานศึกษาบางแห่งขาดความมั่นใจในแนวทางการดำเนินงาน ขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบข้อปฏิบัติ ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการ โดยประชุมชี้แจง เร่งรัด และเตรียมการตั้งแต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเมื่อได้รับการแจ้งอนุมัติเงินงวดแล้วก็สามารถดำเนินการได้ต่อเนื่องและรวดเร็ว นอกจากนี้ความล่าช้าในการดำเนินงานต่างๆ ยังอาจเกิดจากตัวบุคคลที่ขาดความเข้าใจในกฎ ระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติงานอย่างชัดเจน จนส่งผลกระทบต่อความคล่องตัวในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ดังเช่นผลการศึกษาของ แมกซ์ เวเบอร์ (Weber. 1947 : 27-28 อ้างในสุนทร โคตรบรรเทา : 116-118) ที่ได้ศึกษาระบบราชการขององค์การหลายๆ แห่ง พบว่า ข้อดีของกฎระเบียบคือช่วยให้การทำงานตามหน้าที่ มีเอกลักษณ์เป็นแบบเดียวกัน แต่ก็อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติเพราะเข้มงวดมากเกินไป ซึ่ง สุวรรณ รักษานิษฐ์ (2551) ได้กล่าวว่า ควรกำหนดกฎระเบียบในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน (Clear) แต่ยืดหยุ่นได้ (Flexible) กำหนดหน้าที่การปฏิบัติงาน (Job description) ของบุคลากรแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและให้มีคู่งานที่สามารถทำงานแทนกันได้ และที่สำคัญคือควรลดขั้นตอนในการดำเนินงานลงให้สั้นลงในลักษณะของ “One Stop Service” พร้อมกันนี้ ผู้บริหารทุกระดับควรนำแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล (Good Governance) ของการบริหาร มาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการองค์การให้มีกระบวนการดำเนินงานทุกด้านอย่างคล่องตัว ยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และจากผลการศึกษาคั้งนี้ ผู้บริหาร ครูอาสาสมัคร การศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นพร้อมๆ กับให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานทั้ง 5 ด้านไว้ดังนี้

1. ด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า โดยการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพราะเมื่อได้รับแจ้งการอนุมัติเงินงวดแล้วจะสามารถ ดำเนินการได้ทันทีอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 8 (2553 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การจัดสรรงบประมาณที่ล่าช้า ทำให้การดำเนินการจัดซื้อ/จัดจ้างล่าช้า ดังนั้น ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เร็วขึ้นและเพียงพอต่อการดำเนินงาน
2. ด้านงบประมาณค่าหนังสือแบบเรียน การดำเนินการงบประมาณไม่ได้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด อาจเนื่องมาจากได้รับงบประมาณซ้ำ และมีแนวทางในการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 8 (2553 : บทคัดย่อ) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มงบประมาณให้เร็วขึ้นและเพียงพอ ในการจัดซื้อหนังสือแบบเรียนที่มีคุณภาพ และควรติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือให้สถานศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน และจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน
3. ด้านการจัดระบบให้ยืมหนังสือแบบเรียน ผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนชุมชน มีความคิดเห็นว่า การติดตามหนังสือคืนจากนักศึกษาทำได้ยาก เนื่องจากระบบการยืม-คืนไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 8 (2553 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า สถานศึกษาบางแห่งไม่มีความชัดเจนในแนวทางการดำเนินงาน หนังสือแบบเรียนไม่เพียงพอให้ยืมเรียน และผู้เรียนต้องการหนังสือแบบเรียนเป็นสมบัติส่วนตัว และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานควรแจ้งแนวทางการปฏิบัติการใช้หนังสือที่ยืมเรียน มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการจัดระบบการจัดเก็บข้อมูลของหนังสือแบบเรียนที่เป็นระบบ มีการกำกับติดตาม ให้คำแนะนำช่วยเหลือสถานศึกษาและกำหนดแนวทางการยืมหนังสือแบบเรียน
4. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนชุมชน มีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไม่ได้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ เนื่องจากขาดโครงสร้างพื้นฐานในการจัดกิจกรรม และผู้เรียนมีความหลากหลาย และแตกต่างกัน ทำให้จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนได้เฉพาะบางกลุ่ม

เท่านั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า สถานศึกษาบางแห่งจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนได้เฉพาะบางกลุ่ม และจัดกิจกรรมได้ไม่ครบทุกกิจกรรม เนื่องจากไม่มีวัสดุอุปกรณ์ ขาดสถานที่ในการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย และปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด จัดระบบการวัดผล ประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ นิเทศ กำกับติดตามผลการจัดกิจกรรม โดยในการปฏิบัติงานควรมีรูปแบบการทำงานที่ต่อเนื่องตามกระบวนการของ วงจรเดมิ่ง (PDCA) เป็นตัวแบบในการทำงาน เพื่อให้กิจกรรมทุกอย่างเกิดความชัดเจนในการปฏิบัติและสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน และที่สำคัญคือผู้บริหารทุกระดับ ต้องมีภาวะผู้นำในการนำหลักการของเดมิ่ง ไปใช้ในการทำงานอย่างแท้จริง

5. ด้านงบประมาณกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนชุมชน มีความคิดเห็นว่า สัดส่วนของเงินงบประมาณไม่สอดคล้องกับกิจกรรม เพราะบางกิจกรรมต้องใช้ งบประมาณสนับสนุนมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ จึงไม่ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ หรือจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ไม่เต็มที่ หรือดำเนินการได้เฉพาะบางส่วน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรของสถานศึกษาไม่เพียงพอ ค่าเช่า และมีข้อจำกัดในการเบิกจ่าย ระเบียบในการปฏิบัติมีข้อจำกัดไม่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม จึงทำให้การกำหนดกิจกรรมขาดความชัดเจน ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นและทันเวลา ตลอดจนชี้แจงแนวทางในการดำเนินการเบิกจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนชุมชน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อาจจะเนื่องมาจากการดำเนินงานมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน หน่วยงานมีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และประสบปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวคล้ายกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดหาหนังสือแบบเรียน และด้านงบประมาณกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า ผู้บริหารและครูศูนย์การเรียนชุมชนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน แสดงว่าการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานระหว่างผู้บริหาร และครูศูนย์การเรียนชุมชน ควรดำเนินงานโดยให้ครูศูนย์การเรียนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรมีการวางแผนงบประมาณโดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบงบประมาณเป็นระยะ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ควรนำข้อคิดเห็นหรือข้อมูลสะท้อนกลับที่เกิดจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริจันทร์พร วงศ์พิรุณ (2552) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานของสถานศึกษา มีสาเหตุมาจากการขาดการอธิบายรายละเอียดในการดำเนินงานต่อผู้ปฏิบัติในสถานศึกษา และสำนักบริหาร ยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 8 (2553) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีการกำกับติดตาม มีการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการโครงการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีความคล่องตัวและดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ต้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานดังนี้

1. ด้านบุคลากร ควรมีการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานให้กับบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน
2. ด้านงบประมาณ ควรมีการวางแผน หรือเตรียมการไว้ล่วงหน้า เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณ สามารถดำเนินการได้ทันที
3. ด้านการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายในการจัดกิจกรรม เช่นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

4. ด้านการมีส่วนร่วม ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และตรวจสอบการปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุง/แก้ไขการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ตลอดจนพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณในโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของครูศูนย์การเรียนชุมชน ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดบุรีรัมย์
3. ควรศึกษาการบริหารงบประมาณโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). นโยบายเรียนฟรี 15 ปี. ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2553. จาก <http://www.moe.go.th>.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). บุรีรัมย์.
- ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รัฐบาล. (2552). ผลงานรัฐบาล. ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2553. จาก <http://www.pm.go.th/works/free-education>.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ปัญญาชน.
- สุวรรณ รักษานิคม. (2551). “แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางในการนำการบริหารแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ไปใช้ในองค์กร” ใน ตัวแบบการบริหารจัดการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552 ก). แนวทางการจัดหาสื่อแบบเรียน. กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2552 ข). แนวทางการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย 15 ปี ตามนโยบายรัฐบาลของสำนักงาน กคณ. กลุ่มแผนงาน : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2553). รายงานผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กคณ. ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการ. ค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2553. จาก <http://www.nfe.go.th>.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 8. (2553). รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการ ที่ 14 ปีงบประมาณ 2553. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ค้นเมื่อ 6 มกราคม 2554. จาก www.strategy8.moe.go.th/.